

Nr 12.

Av herr **Andersson, Verner**, om svenskt initiativ till uppbyggande av en världsorganisation för tryggandet av fred mellan folken m. m.

Diskussionen kring de s. k. efterkrigsproblemen hur världen skall gestaltas och uppbyggas, sedan krigets och våldets makter fått uttömma sina krafter, blir allt livligare i samma mån som hoppet om en fredens morgongryning synes randas.

Det tycks härvidlag främst gälla de materiella behovens tillgodoseende kring vilka intressena samla sig. Alltså hur man skall skaffa arbete och bröd och hem åt de miljoner människor, som kriget bringat i djupaste nöd och gjort hemlösa.

Nationalekonomerna och de ledande männen inom finans- och industrivärlden göra upp sinnrika planer, hur man skall underlätta världens ekonomiska tillfrisknande och främja övergången från krigs- till fredsproduktion, så att varuutbytet folken emellan på nytt skall komma i gång och för att återställa ett förtroendefullt ekonomiskt samarbete emellan nationerna.

Naturligtvis finnas här utomordentliga behov av övervägande och planläggning för samordnandet av de uppbyggande krafterna inom folken inför dessa gigantiska uppgifter, att återge en lidande mänsklighet de yttre förutsättningarna, att ernå drägliga livsbetingelser och därtill tron på möjligheten att resa sig ur detta bottenlösa moraliska förnedringstillstånd, som ett krig ånyo en gång försatt folken i.

Men även om det finnes allt behov av organisationsförmåga och uppfinningsrikiedom, som står att uppbringa för att hjälpa en lidande och hemlös mänsklighet i dessa hänseenden, så är detta dock icke de största uppgifterna, som vänta på sin lösning i tider som komma. Med dessa fruktansvärda krigsupplevelser, som folken nu ha för ögonen, måste den primära uppgiften för mänskligt strävande nu bli, hur man i framtiden skall kunna förebygga krigens skoningslösa grymhet och vettlösa förstörelse av andliga och ekonomiska värden.

Med tanke på de tekniska resurser, som nu stå människorna till buds, och den ytterligare utveckling av vapen och förstörelsemedel, som en framtid kan föra med sig, måste människornas angelägnaste fråga bli, hur man skall kunna förebygga dessa krigskatastrofer, om vår jord i framtiden överhuvud taget skall bli beboelig för människor.

Det gäller nu, att en kommande fred icke endast blir en längre eller kortare vapenvila, varunder folken måste leva i en ständig ångest för att en ny katastrof skall bryta ut, som kommer att skövla deras lycka och deras arbetes frukter.

Man diskuterar och ägnar till synes allt för liten uppmärksamhet åt dessa frågor, hur man vid ett förestående fredsslut skall finna utvägar för uppbyggandet av en internationell rättsordning och hur man skall vinna dessa militariserade, för demokratisk anda främmande folk som medlemmar i ett alla folk omfattande världsförbund och hur detta skall organiseras.

I denna det totala krigets tid borde det väl icke möta några svårigheter att ernå enighet och samverkan emellan olika samhällsgrupper inom folken i dessa frågor. Med de tekniska hjälpmedel och resurser, varmed nutida krig föres, drabbar krigens skoningslösa grymhet alla lika, civila som militära, fattiga och rika. Ännu mindre kunna några personliga fördelar eller vinstmöjligheter stå i utsikt som ett resultat av det totala kriget.

För folkens del borde det vara lika självklart att vapnen aldrig kunna lösa några dess problem, vare sig ekonomiska eller sociala. Den gamla paradoxen, att »den som vill freden han rustar för kriget», borde vid det här laget ha visat sin absoluta ohållbarhet. Aldrig ha folken offrat så mycket för de militära rustningarna som under detta senast gångna århundrade. Har man fått freden? Nej, man har fått rustningarnas frukter krigens i en allt snabbare följd och allt fruktansvärdare form. De folk, som burit de tyngsta militärbördorna, ha fått lida mest av krigens olyckor. Det vore säkerligen på tiden att man formade denna sats så att den komme att lyda: »den som vill freden, den rustar för freden».

Även om strävanden för världsfredsidén tidigare ha rönt så många misslyckanden, är ju dock frågan så vital och så övermänskligt vacker, att vi icke ha rätt att hänge oss åt en hopplös resignation.

Trots allt misslyckande inom det tidigare Nationernas förbund har säkerligen dess verksamhet givit värdefulla erfarenheter, som kunna ge vägledning och vara till nytta i de fortsatta strävandena mot detta mål.

Var det för övrigt möjligt att det skulle gå annorlunda med den vackra idé, som låg till grund för N. F., när inom dess organisation bibehölls de kanske främsta av krigets orsaker, t. ex. den hemliga diplomatiens med dess nationella själviskhet och intrigspel, som måste leda till misstroenden folken emellan och ett åsidosättande av den svagares rätt? Hur kunde man vänta, att N. F. skulle kunna trygga någon fred och rättsordning i världen, då man bibehöll världsmedlen, de nationella militära rustningarna, samtidigt som förbundet saknade varje som helst effektivt maktmedel för att bemästra obstruktion och för att inge respekt för dess lagar och beslut?

Här vänta de största och ädlaste uppgifter, som kunna ägnas mänskligt strävande. Det blir stora uppgifter och svårlösta problem. Det blir ett

verk, värdigt folk med en storvulen håg. Det kräves med visshet friska andliga krafter. Vore det icke något för vårt folk att ägna sin kraft för denna frågornas fråga, världsfreden?

Våra nationella resurser och krafter äro alltjämt oberörda av krigets skadegörelse och förödelse, och vi hoppas, att så även i fortsättningen skall bli fallet. Det har någon gång sagts, att vi äro ett litet folk, men att vi skola tänka stort. Vi böra icke endast tänka stort, vi må även känna varmt för andra folk. I denna olyckliga tid finnes det särskild anledning till detta senare.

Vi ha under tider som gått kunnat taga en verksam del i den västerländska kulturens uppbyggande och gjort uppskattade insatser för det mänskliga framåtskridandet, både i kulturellt och materiellt hänseende. Även om vi ha ett stormigt förflutet från de s. k. »fornstora dar», så har vårt folks historia under det senaste århundradet präglats av en god vilja i den mellanfolkliga sammanlevnaden. Det må väl icke anses ogrannlaga att erinra om vårt uppträdande i unionskrisen 1905 eller i ålandsfrågan 1922. Båda tillfällena hade säkerligen kunnat ge anledning till utlösandet av våldsmentalitetens krafter. Det visade sig dock att det inom vårt folk fanns representerat tillräcklig sans och måttfullhet för att dämpa de meningsriktningar, som ville vädja till vapnen. Man kan göra sig frågan: är det männe vårt folks uppträdande vid de nämnda tillfällena, som i någon mån gjort oss förtjänta av den nåden att undgå att dragas in i krigets inferno under förra världskriget och hittills under det nu pågående?

Vi vilja ju gärna hoppas och tro, att vi även i fortsättningen skola få stå utanför dessa krigsogärningar, som nu hemsöka folken, och därmed även stå obesmittade av de hat- och hämndkänslor och utan den själsliga belastning, som propagandans gift blivit. Vi ha härmed åtnjutit förmåner, som förplikta, och vi torde förfoga över icke föraktliga nationella resurser, som det är vår plikt att använda till mänsklighetens gagn. Det är vår plikt mot de miljoner människor, som nu plågas av krigets gissel, vår plikt mot de miljoner hem, som fått offra sina kära på slagfälten runt världen. Det är vår oavvisliga plikt mot de kommande släkten, som obevekligen komma att gå samma fruktansvärda öde till mötes, om icke de goda krafterna inom folken kunna samordnas mot krigens inferno och mot de onda makter, som hetsa folken mot varandra.

Vårt folk genom sina ledare bör ställa sig till förfogande för de uppgifter, som här vänta på sin lösning. Det blir närmast fråga om att söka kontakt med övriga folk, och främst de få neutrala folken, för att planera för arbetet i att åstadkomma en samling av världens nationer kring en internationell rättsordning, som kan skapa förutsättningar för rätt och ordning i världen. Vår insats för dessa strävanden skulle med visshet bli en av de vackraste bladen i vårt folks historia. Ty vi strida därvid för

en god och rättfärdig sak och vi kunna stödja oss på de religiösa ideal, på vilken vår urgamla kultur grundar sig och som varit ledstjärnor för vårt folk under tidernas lopp. Vi kunna stödja oss på det övermänskligt vackra och rika löftet: »Frid på jorden, till människorna en god vilja».

Med vad sålunda har anförts får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes taga initiativ till ett målmedvetet framträdande i den svenska utrikespolitiken, eventuellt genom tillsättandet av särskilda delegerade, för att i samverkan med andra nationer söka bygga upp en världsorganisation för tryggheten av freden och för handläggandet av de i den mellanfolkliga sammanlevnaden uppkommande problemen.

Stockholm den 15 januari 1944.

Verner Andersson.
